

Overbesat. For Søren Ulrik Thomsen har nostalgi altid været en tænkestrategi, men som tiden går, bliver erindringen også en måde at fastholde fremtiden på.

Udsigten fra drømmehuset

KATHRINE TSCHMERINSKY

► [LYT TIL ARTIKLEN](#)

Hjemme hos Søren Ulrik Thomsen er stuevæggene farvet gyldne af tobak, men det anes kun svagt, for det meste af tapetet er dækket med billeder af de mennesker og steder, der betyder noget for forfatteren.

Over det lyse fyrretræsbord, hvor han skriver sine bøger, hænger et sort-hvidt fotografi af en metronedgang i Paris. Et andet sted hænger en billedramme med portrætter af Monet og Freud, som begge poserer med tobak i den ene hånd, mens den anden hånd er placeret koket i hoften. På bagvæggen er det et pladeomslag med en ung Patti Smith, der fanger mit blik. Rummet føles som et kort over forfatterens liv, og ligesom kontinenterne har genstandene for længst fundet deres plads i forhold til hinanden. Derfor overrasker det mig, da jeg spørger Søren Ulrik Thomsen, om det stadig sker, at han hænger nye ting op, og han peger på en filmplakat for Andy Warhols kultfilm *Flesh* fra 1968, der ellers passer fuldstændig ind i stuens øvrige interiør. Oprindeligt hang plakaten i hans klubværelse på Købmagergade, men den blev væk, da han i 1994 flyttede ind i tageljigheden på Bartholinsgade ved Søerne, hvor han stadig bor, og først sidste år genfandt han den så i et københavnsk antikvariat.

»Kan du se det her mærke?« siger han og peger på plakatens afskallede hjørne. »Da jeg købte den, troede jeg egentlig bare, den var magen til den, jeg havde engang, men det her mærke er altså et, der må stamme fra de knappenåle, jeg satte billeder op med dengang.«

Generobringen af det tabte er også drivkraften i Søren Ulrik Thomsens erindringsessay *Store Kongensgade 23*, der har navn efter adressen, hvor hans familie flyttede ind, da de i 1972 rykkede til hovedstaden fra Stevns. Men det er morens syv år lange depression med dertilhørende indlæggelser og psykiatrisk behandling, som udspillede sig parallelt med forfatterens teenageår, der samler erindringskæden.

Thomsens sakrosankte skrivebord bliver aldrig skiftet ud, for måske er teksterne vokset op af det? Han vedkender sig gerne et vist mål af magisk tænkning. Foto: Kasper Løftgaard

I marts 2020 døde Søren Ulrik Thomsens mor i en alder af 89, og først da følte han sig fri til at skrive om tiden på Store Kongensgade og de mange sansninger og associationer, adressen stadig vækker i ham 50 år senere.

På bogens allerførste side skriver Søren Ulrik Thomsen, at der findes ét punkt i de fleste menneskers liv, der, som tiden går, kommer til at fremstå som det vigtigste.

»Man skal som regel ikke tale længe med folk, før man bliver i stand til at indkredse det sted, de bliver ved med at vende tilbage til, og det bliver kun mere og mere udtalt, jo ældre man bliver,« siger han og bruger sig selv som eksempel.

»Jeg undrer mig over, at de sidste 50 år, hvor hele min arbejdsindsats, mit kærlighedsliv, mine venskaber, den formative indtagelse af kunst og de vigtige rejser ligger, føles som en parentes i forhold til det ene uforglemmelige år.«

Søren Ulrik Thomsen inddrager sin »store helt Freud«, da han bliver bedt om at forklare, hvorfor det er huset på Store Kongensgade, hans erindring ustandselig søger tilbage til.

»Freud taler om, at noget kan være overbesat. Det ser man i kunsten, når en maler gentager det samme motiv, eller et ord bliver ved med at dukke op hos en bestemt forfatter. I mine digte er det ordet 'regn', der går igen. Det har ikke været opholdsvejr i min poesi særlig mange gange siden 1981,« siger han og ler venligt. »Pointen med begrebet er, at et sådant motiv ikke kan oversættes til én ting. 'Regn' betyder ikke bare banalt: melankoli, det betyder flere ting på en gang. Det samme gælder huset på Store Kongensgade 23, det er også et overbesat motiv i mit essay.«

- Hvad betyder det for dig?

»Det år, hvor jeg boede i huset, var både det værste og det bedste på én gang. Det var frygteligt at være vidne til min mors sygdom og behandlingen, hun modtog, og i starten savnede jeg også Stevns vældig meget. Men så forelskede jeg mig i København og i skønne Jane fra Sølvgedes Skole, så når jeg tænker på huset i dag, betyder det både

jeg tænker på det, og finder betydningen af tabet. Jeg er stor, sex, erotisk
Store Kongensgade 23 + fremtid.«

Under en oplæsningsrejse til München for nogle år siden forelskede Søren Ulrik Thomsen sig i et art deco-skrivebord i lakeret birk med indlagte felter af citrontræ. Alligevel besluttede han at beholde det gamle fyrretræs bord, for tænkt, hvis han ikke kunne skrive et eneste ord bag det »grandiose trofæmøbel«. Mærker han til overtroen nu, hvor han langt om længe har skrevet bogen om Store Kongensgade 23 og de minder, der knytter sig til stedet?

»Altså jeg ved det ikke rigtig endnu,« svarer han tøvende. »For mig er den magiske tænkning nok meget styrende, når jeg skriver. Som om jeg kan indgå en byttehandel med virkeligheden gennem min skrift. Hvis det her essay lykkes, får jeg så ikke lejligheden i Store Kongensgade – eller den forsvundne filmplakat – tilbage?«

Hvad angår Per Højholts advarsel mod at bruge af hovedstolen, er Søren Ulrik Thomsen ikke overbevist, selvom det, så vidt han husker, vistnok var ham selv, der i sin tid sendte udtrykket i omløb.

»Jeg har aldrig opfattet det på den måde, at man ikke må bruge stof fra eget liv. I en eller anden forstand må man jo altid hente sit stof i den virkelighed, man lever i, men gennem formen skal der også finde en transformation sted, hvis det skal blive til en skønlitterær tekst,« siger han og fortsætter. »En kunstner er jo ikke én, som ved noget, andre ikke ved, men én, som kan noget bestemt. Ordet er beslægtet med verbet 'at kunne'. Og dét, kunstneren kan, er at frembringe en form, men det gådefulde er, at formen kan frembringe en betydning, som ikke findes i kunstneren i forvejen. Pludselig står der noget på siden, jeg ikke kunne forudsige.«

Mens jeg læste bogen, kom jeg flere gange til at tænke på Patrick Modiano og blev derfor næsten heller ikke overrasket, da jeg nåede til et sted, hvor der citeres direkte fra den franske forfatters erindringspamflet *Memory Lane* (fr. 1981, da. 2020). Søren Ulrik Thomsen nikker bekræftende, da jeg bemærker ligheden.

»Jeg har faktisk kopieret hele satsbilledet fra netop den bog. Da Modiano modtog Nobelprisen i litteratur i 2014, sad jeg og skrev *En hårnål klemmt inde bag panelet*, og jeg forbød mig selv at læse ham, før bogen var færdig. Jeg vidste nemlig, at han nemt kunne invadere mig.«

- *Hvorfor betyder han så meget for dig?*

»Han forsøger at indfange en u håndgribelig fortid ved hjælp af hyperkonkrete facts såsom adresser, bykort, telefonnumre og datoer, og så har han den samme besættelse af Paris, som jeg har af København.«

- *Det der med at blive fortidsjæger. Hvorfor bliver man det?*

»Allerførst i bogen har jeg en overvejelse over, hvorfor man skriver. En grund er at udsætte døden. En anden er at redde noget fra døden. Altså noget, der ellers for altid ville være gået tabt. For tiden forsvinder. Alt det, man oplever, forsvinder. Men hvis det

Foto: Kasper Løftgaard

...at et objektive værk»

Selvom tidsånd, flygtige stemninger og generationsopgør har optaget Søren Ulrik Thomsen, lige siden han debuterede for 40 år siden, så forholder han sig skeptisk til betegnelsen »nostalgiker«.

»Nostalgi er ikke spændende i sig selv. Som med andre følelser er det interessante, hvad man bruger den til. Ligesom benzin er det noget, man fylder på bilen. Hvorvidt det bliver interessant, afhænger af, hvor man kører hen.«

– *Hvad har du brugt nostalgien til?*

»Jeg forsøger at bruge min nostalgi for 1970ernes København til at tænke med i håbet om, at de bypolitiske pointer kan have værdi for fremtiden. Og i den her bog kommer der også nogle erkendelser ud af det, som handler om overbesættelse og måderne, mennesker erindrer på; det der med, at bestemte livsperioder fylder uproportionalt meget, og hvordan enkeltstående minder hæfter sig til andre, så for eksempel det at træde ind i en baggård for mig kan vække noget erotisk, fordi der hersker en stemning, jeg forbinder med de frække piger fra den københavnske arbejderklasse, som jeg lærte at kende dengang.«

En anden erkendelse, der skrives frem i bogen, handler om vigtigheden af at have en forventning til det kommende. For et års tid siden blev Søren Ulrik Thomsen sendt til udredning for kræft, og mens han ventede på svar, kunne han ikke foretage sig andet end at ligge på sengen og stirre ind i væggen. Først da han blev frikendt, kunne han igen genoptage de ting, der fylder hans dage: fortabelsen i et stykke musik, at spise middag med en god ven, at skrive og læse.

– *Fylder det meget, at du har mindre fremtid nu end i 1972?*

»Det gør det da. Det er jo sådan set meget banalt, men ens prioriteringer bliver vanvittig vigtige.«

– *Hvad er vigtigt?*

»At sidde i den der stol og læse,« svarer han og peger på en blød stol i den tilstødende stue, som ellers kun er fyldt op af en bogreol og en elguitar. »Hele livet går man og siger, at 'den dér klassiker kan jeg læse, når jeg bliver gammel'. Men hvem siger, at man bliver gammel? Eller vil være i stand til at læse den om nogle år?«

et bestemt aspekt af akademiets udvælgelse af være sikker på, at man ikke overtræde sin tavshedspligt. I afsnittet beskriver han, hvordan tidligere medlemmer, som engang bestemte og betød og fyldte så meget, end ikke nævnes med et ord, så snart de har rejst sig fra stolen for at gå ud ad døren.

Betragtningen skulle med, forklarer Søren Ulrik Thomsen, fordi det samme gælder for enhver anden forsamling, der orienterer sig mod fremtiden.

»Hvordan skal avisen se ud i morgen? Hvem skal have Akademiets næste pris? Det handler alt sammen om fremtiden. Men når man ikke længere deltager, hører man fortiden til,« siger han og begynder at fortælle mig om sine forældres venner, som plejede at komme til fest i forældrenes hjem i Stevn.

– *Hvorfor gjorde de så stort indtryk på dig?*

»De var så festlige og smarte og smukke, når de ankom i deres små biler. Jeg beundrede dem enormt meget. På det tidspunkt var de først i 30erne og inspirerede ad helvede til, men da min mor blev syg, holdt festerne op, og der blev helt stille.«

Store Kongensgade 23 er imidlertid ikke kun skrevet til minde om forældrene og deres venner. Den handler om hele generationen før Søren Ulrik Thomsens egen, som forsvinder i disse år. »Fortiden falder. Foran mig,« nærmest mæsser han flere steder i bogen.

Der er stor uenighed om, hvad psyken er, og der har jeg altså et humanistisk standpunkt. Jeg mener ikke, man kan reducere bevidstheden til en biokemisk proces.

»Det rum, man har talt ind i, findes ikke længere. Det synes jeg er en meget mærkelig oplevelse. Meget af det, jeg tænker, er formuleret i henvendelse til dem, der er ældre end mig selv. Her tænker jeg især på den politisk vakte 68er-generation. Jeg plejede ellers at se på mig selv som i opposition til dem, men i de senere år er det gået op for mig, at det er nogle af dem, jeg har talt bedst med, fordi de godt gider at tænke og argumentere. For eksempel Carsten Thau, som døde for nylig.«

– *Hvad er det for et tankegods, du deler med dem?*

»Psykoanalysen, ikke mindst. Det var en del af 68ernes tankegods. De genoptog en seriøs læsning af Freud, det synes jeg virkelig, de skal hædres for.«

I bogen slår Søren Ulrik Thomsen selv et slag for psykoanalysen og dens grundlægger med udgangspunkt i sine egne erfaringer. Hvorfor er Freud vigtig for ham?

at det, patienten siger. Søren Ulrik Thomsen nævner et klip på Danmarks Radio, han så for nylig, hvor en ung kvinde taler med en psykiater om stemmen »Vitus«, der siger, at hun skal tage sit liv.

»Til det svarer psykiateren, at det vel nok lyder som en væmmelig fyr, og at han i øvrigt har bestilt tid til elektrochok. Hvorfor spørger han ikke, hvad hun forbinder med navnet Vitus? Det er en tilgang, som jeg slet ikke fatter. Hun siger jo noget. Det er et sprog,« udbryder Søren Ulrik Thomsen tydeligt anfægtet.

- Hvorfor tror du, at psykiatrien vandt over psykoanalysen?

»Psykoanalysen er krævende både tidsmæssigt og økonomisk. Men jeg vil samtidig sige, at min mor kunne have fået rigtig meget psykoanalyse for de syv år, hun tilbragte på sindssygehospitaler. Først efter syv år mødte hun en psykiater, som lagde journalen væk og talte med hende. Det var helbredende for hende.«

I de afsnit af bogen, der handler om morens oplevelser med psykiatrien, ændrer teksten kadence. Søren Ulrik Thomsen er stadig vred.

»Folk siger 'jeg er deprimeret'. Hvad betyder det? Og hvad betyder Vitus? Hvorfor tror du, at han vil have, du skal skade dig selv? Jeg undrer mig over, at det ikke er indlysende, at sproget er nøglen til bevidstheden. Jeg tror, at hver eneste generation udkaster nogle ideer, man stiller høje forventninger til, men hvis skæbne man typisk bliver skuffet over senere. Da jeg var ung, var jeg overbevist om, at psykoanalysen altid ville stå centralt, men nu ser jeg, at den er trængt ud.«

- Kan du beskrive din egen oplevelse med psykoanalyse?

»Jeg er ikke sikker på, man i en maggiterning kan forklare et sådant forløb, men det handler om at gøre noget ikkesprogligt til sprog. Den angst, jeg led af, var sprogløs – og genstandsløs, men gennem samtalerne med psykoanalytikerens var det, som om sproget langsomt erobrede sprogløshedens område.«

Alligevel er psykoanalysen langt fra en mirakelkur, understreger Søren Ulrik Thomsen. Man bliver ikke et nyt eller bedre menneske. Men man kan lære at leve så godt, som man nu kan, med de historier og begrænsninger, man nu engang har. Og selvfølgelig, tilføjer han, er der akut kritiske situationer, hvor medicinering er den eneste mulighed.

»Der er stor uenighed om, hvad psyken er, og der har jeg altså et humanistisk standpunkt. Jeg mener ikke, man kan reducere bevidstheden til en biokemisk proces. Alt i mig gør oprør.«

Men forsvaret for psykoanalysen og den tilsvarende modstand mod at reducere mennesket til biokemiske processer bunder ikke kun i den måde, Søren Ulrik Thomsen betragter individet på; det er også et forsvar for menneskers evne til at kommunikere meningsfyldt med hinanden og er et kontrapunkt til alle ideerne i tiden om, at man skal være identiske for at forstå hinanden.

Foto: Kasper Løftgaard

ikke tale og spørre mig om, og noget af det magiske ved litteraturen er da, at den kan tale til os på tværs af køn, seksualitet, religion, etnicitet og alle de andre højhellige identitetsmarkører.«

Værdighed er et ord, der går igen, når man taler med Søren Ulrik Thomsen. Den værdighed, som moren mistede og først fik igen, da hun mødte en psykiater, som tog det, hun sagde, alvorligt. Og den værdighed, som Søren Ulrik Thomsen selv frygter at miste, i takt med at alderdommen forvandler ham til ren krop. Og så er der den værdighed, der kommer af at iføre sig smukke gevandter – på trods af den aldrende krop.

»I nogle miljøer tror man, at hvis man holder på formerne, skyldes det, at man ikke kan holde ud, at livet er kaotisk. Jeg ser det lige omvendt. At være bevidst om formerne skyldes, at man netop er bevidst om, at livet er uforudsigeligt, kaotisk og har mange modsætninger. Det går ikke op. Men i kraft af formerne kan man holde til det. Det er fascinerende, at de modernistiske lyrikere fra det 20. århundrede altid er fotograferet iført jakkesæt og slips. Det virker jo umiddelbart underligt, når man læser deres lyrik, som er så fuld af vildskab, men den formfuldendte påklædning er ikke en modsætning til vildskaben. Den er en forudsætning for den.«

Indsigten, tilføjer Søren Ulrik Thomsen, er på mange måder en psykoanalytisk indsigt.

»Det handler om det der med at lære at udholde indre konflikter og kaos uden at udleve dem, for hvis man udlever dem, er det, fordi man ikke kan rumme dem. Af samme grund er jeg liturgisk konservativ i kirken. Jeg kan godt lide, at der hver gang sker det samme til gudstjenesten.«

Vi begynder at tale om forskellen på kristne og ateistiske begravelser. Om lettelsen ved ikke selv at skulle opfinde ritualer, når man er i sorg.

»Det er faktisk en af grundene til, at jeg er religiøs. Det er sådan et mysterium, hvorfor der kun er en af hver af os, og det oplever man særlig stærkt, når man deltager i en begravelse. Tabet er kolossalt hver eneste gang. Det er uanset den afdødes alder. På den ene side skal ritualer rumme denne singularitet, som var det enkelte menneske, vi elskede så højt, men samtidig er der en stor nåde i, at ritualer er det samme for alle, ligesom døden er for alle.«

høvedet.

»Det er jo det der med, at nu begynder fremtiden. Det bedste venter mig. Normalt serverer man den bedste vin først, og når folk så er blevet fulde, kan man servere den dårlige. Men i den her historie er rækkefølgen vendt om, det er så smukt.«

- *Tror du på det?*

»Ja da«

- *Hvad betyder det?»*

»Jamen det er jo opstandelsen til Gud, der er den gode vin. Kristendommen handler altid om det kommende. Der er altid noget mere, som kommer.«

- *Men når man læser en bog som den, du lige har skrevet, kan man godt få den tanke, at det bedste, guldalderen, ligger 50 år bag dig.*

Søren Ulrik Thomsen ryster på hovedet.

»Det er lige præcis sådan, det ikke er. Det her handler slet ikke om, at jeg går og længes efter, at alt skal blive som dengang. Det magiske ved Store Kongensgade 23 er, at huset rummer forventningen til alt det kommende, og ved at skrive den her bog har jeg måske givet fornemmelsen en varig form og derved reddet den.«

På vej hjem krydser jeg Dronning Louises Bro. Det har været overraskende at høre en 65-årig mand bekende sig så betingelsesløst til magisk tænkning, men da vinden børster mig i ansigtet på en særlig måde, befinder jeg mig igen i efteråret 2008, 20 år gammel og på vej hjem til min første lejlighed på ydre Østerbro efter en forelæsning på det gamle kommunehospital. Det er mit punkt, hvorfra fremtiden altid vil forekomme uendelig. Gad vide, om ikke vi alle har sådan et sted.

KATHRINE TSCHMERINSKY

(f. 1988) er skribent og redaktør. Studerede egentlig antropologi, men drev efterhånden i retning af litteraturen og forsøger nu at bruge begge dele til at forstå, hvad der foregår inden i og omkring mennesker lige nu.

[KATS@WEEKENDAVISEN.DK](mailto:kats@weekendavisen.dk)

ANDRE LÆSER OGSÅ

BØGER

Blå bevægelse

Ønskeø. Forfatter Charlotte Inuk om at sove længe af princip for at drømme sine drømme færdig og kunsten at skrive en anden...

LINEA MAJA ERNST

Udsigten fra drømmehuset ▶ 00:00

18:22 🔊

interview med mine drenge, være uden Bjørn Reuter, og hvad mine min ungdom have været uden *Når snerlen blomstrer?* Dansk...

DAVID JACOBSEN TURNER**BØGER****Den kollektive forvandlingskugle**

Brudflader. Andet bind af Erik Valeur og Lise Ringhofs romantrilogi om danskerne holder niveauet. Man kan kun glæde sig til den store...

KRISTIAN DITLEV JENSEN

PODCAST

Velfærdssamfund uden virkning?

Hvorfor er vi overraskende ringe til at løfte dem på samfundets bund? **Lone Frank** spørger sociolog **Signe Hald Andersen**.

24 SPØRGSMÅL TIL PROFESSOREN

HVEM EJER ET MENNESKES HISTORIE?

»Jeg er blevet frifundet i en retssal, men jeg er dømt til livstid i den offentlige domstol«

FRIHED FØRST

Litauen er blevet et værdipolitisk fyrtårn

Det lille land ved Østersøen strækker sig langt i kampen for andres demokrati og selvstændighed.

ANDREY KAZANKOV

KOMMENTAR

Privacy-paradokset

LOUISE FOGH HANSEN